



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 414/2014-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej advokátom JUDr. Gabrielom Gulbišom, Advokátska kancelária, Němcovej 22, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na verejné prerokovanie vecí v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Er 884/2010 a jeho uznesením z 9. decembra 2011, postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 22 CoE 57/2013 a jeho uznesením z 27. júna 2013 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 ECdo 29/2014 a jeho uznesením z 20. marca 2014 a takto

### **r o z h o d o l :**

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

## **O d ô v o d n e n i e :**

### **I.**

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. júla 2014 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na verejné prerokovanie vecí v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 Er 884/2010 a jeho uznesením z 9. decembra 2011, postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej aj „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 CoE 57/2013 a jeho uznesením z 27. júna 2013 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 ECdo 29/2014 a jeho uznesením z 20. marca 2014.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka, ktorá je právnickou osobou podnikajúcou v oblasti poisťovníctva, uzavrela s povinným poistnú zmluvu č. 4252790465 obsahujúcu tzv. rozhodcovskú doložku, podľa ktorej všetky spory súvisiace s touto poistnou zmluvou budú riešené pred rozhodcovským súdom. Sťažovateľka si následne pred rozhodcovským súdom uplatnila svoje nároky voči povinnému, ktoré jej boli priznané rozhodcovským rozsudkom (rozsudkom Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 2 C 1184/2009 z 8. marca 2010 o uložení povinnosti povinného zaplatiť sťažovateľke dlžné poistné 26,30 € s úrokom z omeškania a trovy rozhodcovského konania).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že súdny exekútor na jej návrh podal na okresnom súde žiadosť o vydanie poverenia na začatie exekúcie. Exekučným titulom bol

rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 2 C 1184/2009. Okresný súd právo sťažovateľky na výkon vykonateľných rozhodnutí odoprel, keď *„rozhodol bez účasti sťažovateľa a bez nariadenia pojednávania uznesením č. k. 27 Er 884/2010-14 tak, že žiadosť súdneho exekútora JUDr. E. B. zamietol...“*.

Sťažovateľka tvrdí, že všeobecné súdy nedisponovali rozhodcovským spisom a rozhodli bez jej účasti, pričom vykonali dokazovanie, ku ktorému sa sťažovateľka nemala možnosť vyjadriť, a rozhodli bez nariadenia pojednávania. Takýto postup je podľa sťažovateľky v rozpore so zákonom, pričom v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru najvyššieho súdu, Súdneho dvora Európskej únie a aj ústavného súdu, ktoré s vecou súvisia (napr. IV. ÚS 344/2012 a II. ÚS 499/2012 z 3. júla 2012, I. ÚS 547/2012 zo 7. novembra 2012), v ktorých ústavný súd v obdobných veciach sťažnosti sťažovateľky prijal na ďalšie konanie a vyslovil už aj porušenie jej práv.

Okresný súd podľa sťažovateľky *„nevychádzal z obsahu rozhodcovského spisu, ale nanovo konštruoval skutkový stav“*, a preto označenému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka vytýka jeho arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť pre nedostatok odôvodnenia v otázke týkajúcej sa prípadu, keď pri vydávaní poverenia na vykonanie exekúcie súd vykonáva dokazovanie.

Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia žiadnym spôsobom nezdôvodnil odklon od judikatúry ústavného súdu, na ktorú sťažovateľka poukázala v podanom dovolaní. Sťažovateľka pritom poukazuje na skutočnosť, že *„príkaz oboznámiť sa s konkrétnymi právnymi a konkrétnymi skutkovými okolnosťami potrebnými za účelom zistenia nekalej povahy konkrétnej rozhodcovskej doložky obsahuje aj spotrebiteľské právo Európskej únie (C-40/08, ASTURCOM)“*.

Exekučné súdy sa podľa sťažovateľky v jej prípade odklonili *„od tradičného prieskumného konania... Nepreskúmavali rozhodcovský spis, ale vykonali vlastné dokazovanie. Exekučný titul preskúmali vecne aj právne a dospeli k opačnému právnemu názoru ako rozhodcovský súd. Kým v rozhodcovskom konaní sa mohli obaja účastníci*

*k návrhom na dôkazy a k výsledkom dokazovania vyjadriť, v exekučnom konaní to účastníkom umožnené nebolo. Činnosť exekučných súdov mala podstatný vplyv na účinky exekučného titulu.*

*Odlíšny postup exekučných súdov v prípade sťažovateľa (odklon od obvyklosti) nenašiel svoj procesný priemet do spôsobu, akým exekučné súdy konali. Exekučné súdy mali správne vykonať riadne dokazovanie na pojednávaní podľa klasických procesných pravidiel (§ 122 a nasl. O.s.p.), a to za účasti oboch účastníkov a na pojednávaní.“.*

Sťažovateľka poukazuje na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 499/2012, a to v relácii k záväznosti smerníc ako predpisov sekundárneho únieového práva na území Slovenskej republiky, a tvrdí, že recitál smernice Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica č. 93/13/EHS“) „stanovuje výnimku, pokiaľ ide o poisťné zmluvy. Túto výnimku Občiansky zákonník nezohľadnil, keď v úprave § 52 a nasl. žiadnym spôsobom nereagoval na výnimočné postavenie zmluvných dojednaní v poisťných zmluvách z pohľadu vecného rozsahu smernice... Všeobecné súdy postupovali bez toho, že by v okolnostiach prípadu zohľadnili hraničné kritériá stanovené devätnástym odôvodnením smernice, ktoré spod vecného rozsahu smernice o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vynímajú zmluvné podmienky v poisťných zmluvách.“. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na odborný výklad Národnej banky Slovenska, z ktorého vyplýva, že niektoré zmluvné podmienky dojednané v poisťnej zmluve ovplyvňujú kalkuláciu poisťného plateného spotrebiteľom, a preto sú spod predmetu smernice č. 93/13/EHS vylúčené.

Sťažovateľka ďalej uviedla, že „krajský súd ako odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí nevyjadril k jej nasledujúcim námietkam, čo zakladalo prípustnosť dovolania sťažovateľky podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku:

1) neodôvodnil skutočnosť, že okresný súd v danej veci neuskutočnil pojednávanie, nevykonal riadne dokazovanie, čím sťažovateľke odoprel možnosť vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom

2) neuviedol, v čom bolo rozsudkom Arbitrážneho súdu Košice priznané plnenie v rozpore s dobrými mravmi

*3) nezauljal stanovisku k tvrdeniu sťažovateľky, že povinný svojím podpisom odsúhlasil ďalšie zmluvné dojednania k poisťnej zmluve“.*

V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na odlišné rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach, Krajského súdu v Banskej Bystrici, ako aj Krajského súdu v Prešove, v ktorých tieto sudy dospeli k odlišným právnym záverom v otázke posudzovania platnosti rozhodcovskej doložky.

Najvyšší súd v postavení dovolacieho súdu podľa názoru sťažovateľky nevysvetlil, ktoré jej odvolacie námietky a z akých dôvodov neboli relevantné.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom vyslovil, že označenými postupmi okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu a ich rozhodnutiami boli porušené jej základné práva zaručené v čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu, aby označené rozhodnutie okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby jej priznal úhradu trov právneho zastúpenia.

## II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti

navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že všeobecné súdy v exekučnom konaní rozhodli bez nariadenia pojednávania, hoci pre potreby § 44 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov vykonávali dokazovanie, čím jej odňali možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom.

V tejto súvislosti uviedla, že všeobecné súdy postupovali aj v rozpore judikatúrou ústavného súdu, ktorú nerešpektovali, a na túto jej námietku ani neodpovedali.

Namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu sťažovateľka v sťažnosti nekonkretizovala žiadnym spôsobom.

### **1. K namietanému porušeniu označených práv postupom okresného súdu a jeho uznesením**

Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v jeho právomoci preskúmanie napadnutého uznesenia okresného súdu preto, lebo na základe podaného odvolania patrilo do právomoci krajského súdu.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka proti (v sťažnosti) namietanému uzneseniu okresného súdu podala riadny opravný prostriedok – odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd. Ústavný súd preto nemá právomoc na konanie o tej časti sťažnosti, v ktorej sa namieta porušenie práv sťažovateľky predmetným uznesením okresného súdu a jemu predchádzajúcim postupom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol sťažovateľkinu sťažnosť v tejto jej časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

**2. K namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu a jeho uznesením**

Ústavný súd vo vzťahu k splneniu procesných podmienok prípustnosti sťažnosti smerujúcej proti postupu a rozhodnutiam odvolacieho súdu bral do úvahy neskoršie napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v dovolacom konaní, ktorým dovolanie sťažovateľky odmietol, a preto nepovažoval v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sťažnosť v tejto časti za oneskorenú, pretože lehota na podanie sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu je v prípadoch procesného rozhodnutia dovolacieho súdu považovaná za zachovanú (pozri rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54). V takýchto prípadoch sa potom lehota určená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde počíta od právoplatnosti procesného rozhodnutia dovolacieho súdu.

Ústavný súd preto predloženú sťažnosť v časti namietajúcej napadnuté uznesenie krajského súdu ako súdu odvolacieho nepovažoval za oneskorene podanú, a to aj vzhľadom na skutkovú okolnosť včasnosti sťažnosti v časti namietajúcej napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

Označenému postupu a uzneseniu krajského súdu sťažovateľka vytýka predovšetkým neodstránenie vady postupu okresného súdu spočívajúcej v nenariadení pojednávania pred

zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Súčasne namieta i samotné právne posúdenie veci krajským súdom, ktorý sa stotožnil s právnym názorom okresného súdu o absolútnej neplatnosti rozhodcovskej doložky vo všeobecných poisťných podmienkach sťažovateľky.

Pokiaľ ide o argument sťažovateľky, že okresný súd nenariadil pojednávanie a neumožnil jej uplatnenie základných procesných práv, ústavný súd konštatuje, že ak súd prvého stupňa nenariadi pojednávanie, hoci je tak z dôvodu vykonávania dokazovania povinný urobiť, zaťažuje svoj procesný postup (a v konečnom dôsledku i rozhodnutie) vadou podľa § 221 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), teda odňatím možnosti konať pred súdom. Ak následne na základe podaného odvolania odvolací súd túto vadu neodstráni, zaťaží svoj postup vadou podľa § 237 písm. f) OSP, ktorá je spôsobilým dôvodom prípustnosti dovolania i samotným dovolacím dôvodom [§ 241 ods. 2 písm. a) OSP].

Námietku nenariadenia pojednávania teda sťažovateľka mohla predniesť aj v dovolaní proti uzneseniu krajského súdu, ktorý podľa jej názoru ako súd odvolací konkretizovanú vadu postupu okresného súdu nenapravil. Z podkladov, ktoré má ústavný súd k dispozícii, vyplýva, že uvedenú možnosť sťažovateľka aj využila, a tak sa jej námietkou odňatia možnosti konať pred súdom meritórne zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací. Preto vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v právomoci ústavného súdu preskúmanie napadnutého postupu a uznesenia krajského súdu, keďže na základe podaného dovolania predmetnú námietku preskúmal najvyšší súd. V tejto časti musel ústavný súd sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný

súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, patrí aj absencia ústavnoprávneho rozmeru namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu.

Z predložených listín vyplýva, že súdny exekútor v uvedenej veci doručil žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie o vymoženie určitej sumy s príslušenstvom

na základe exekučného titulu – rozhodcovského rozsudku, pričom okresný súd vyzval súdneho exekútora na doplnenie návrhu na začatie exekúcie o poistnú zmluvu a všeobecné obchodné podmienky. Súdny exekútor následne požiadal o uvedené listiny sťažovateľku.

Po doručení poistnej zmluvy a všeobecných obchodných podmienok súdny exekútor tieto predložil okresnému súdu, ktorý napadnutým uznesením žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol z dôvodu, že rozhodcovská doložka bola už v čase jej uzatvárania neprijateľnou podmienkou a ako taká bola už od počiatku neplatná v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvárania zmluvy. Rozhodcovské konanie, ktorého výsledkom bol exekučný titul, sa teda uskutočnilo bez riadneho zmocnenia zo strany zmluvných strán a rozhodcovský rozsudok vydaný v takomto konaní nemôže byť exekučným titulom na vykonanie exekúcie.

Sťažovateľka podala proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odvolanie na krajskom súde, v ktorom okrem iného namietala, že napadnuté uznesenie je nezákonné a svoje odvolacie dôvody oprela o ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a), b) d) a f) OSP.

Krajský súd po preskúmaní odvolaní napadnutého uznesenia okresného súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 214 ods. 2 OSP dospel k záveru, že odvolanie sťažovateľky nie je dôvodné.

Krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia zdôraznil, že *«Nemali by byť žiadne, pochybnosti o tom, že oprávnený s povinnou uzavreli poistnú zmluvu, pričom v tomto právnom vzťahu povinná vystupovala ako fyzická osoba, ktorá zabezpečovala svoje potreby, teda ako spotrebiteľ. Oprávnený pri poskytovaní poistenia vystupoval v rámci svojej podnikateľskej činnosti, teda ako dodávateľ. Poistná zmluva uzavretá medzi účastníkmi je preto spotrebiteľskou zmluvou a ide o štandardnú formulárovú spotrebiteľskú zmluvu (§ 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení ku dňu uzavretia zmluvy 04. 09. 2007).*

*Podľa oprávneného zo znenia Všeobecných poistných podmienok vyplýva, že medzi účastníkmi išlo o individuálne dojednanie rozhodcovskej doložky, a preto súdna kontrola je*

nedôvodná. Tiež uviedol, že pokiaľ by povinná rozhodcovská doložka nepodpísala, nemalo by to žiadny vplyv na zvyšok Všeobecných poisťných podmienok, a teda na poisťný vzťah.

Odvolací súd je toho názoru, že predmetná rozhodcovská doložka nebola individuálne vyjednaná, (pozri odôvodnenie nižšie). Napriek tomu odvolací súd nemohol nebrať do úvahy dôležité skutočnosti, ktoré aj pri prípadnom individuálnom vyjednaní nevyučovali súdnu kontrolu rozhodcovskej doložky.

Spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len neprijateľná podmienka (2) Ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje na predmet plnenia alebo cenu plnenia (§ 53 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka v znení platnom ku dňu uzavretia zmluvy).

Porovnávajúc súčasné znenie výnimiek zo súdnej kontroly je zrejmé, že zákonodarca postupne precizoval právnu úpravu neprijateľných zmluvných podmienok (porov. K. Csach, Štandardné zmluvy, str. 166 „nekonečný príbeh transpozície smernice 93/13/EHS“). Tak sa novelou Občianskeho zákonníka s účinnosťou od 01.01.2008 rozšírili výnimky zo súdnej kontroly aj na podmienky, ktoré boli individuálne dojednané (§ 53 ods. 1 in fine OZ v platnom znení).

Je zrejmé, že v čase uzavretia zmluvy sa výnimka zo súdnej kontroly nekalých podmienok týkala predmetu plnenia a ceny plnenia, nie teda individuálne vyjednaných podmienok. Z uvedeného je preto právne bezvýznamná odvolacia námietka, že si povinná rozhodcovská doložku osobitne vyjedнала.

Zákonite sa síce vynárajú otázky o eurokonformnom výklade smernice 93/13/EHS a ako keby sa žiadal výklad v zmysle smernice a vylúčenie zo súdnej kontroly zmluvnej podmienky, ktorá bola individuálne vyjednaná.

V tomto smere odvolací súd rešpektujúc práve eurokonformný výklad smernice nemohol nebrať zreteľ na čl. 8 smernice, podľa ktorého „Členské štáty môžu prijať alebo si ponechať najprísnejšie opatrenia kompatibilné so zmluvou v oblasti obsiahnutej touto smernicou s cieľom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa.“

Mohlo by sa zdať, že uvedené ustanovenie nemôže byť vykladané tak extenzívne, že by sa nepripustné rozširovala súdna kontrola aj na výnimky, s ktorými počíta smernica (hlavný predmet plnenia, cena a individuálne vyjednané podmienky). V tomto smere však

*odvolací súd poukazuje na rozsudok súdneho dvora Európskej únie vo veci C-484/08 Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, v ktorom súdny dvor riešil práve výklad výnimky zo smernice týkajúcej sa ceny plnenia. Súdny dvor judikoval, že:*

*„Článok 4 ods. 2 a článok 8 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa musia vykladať v tom zmysle, že nebránia takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá umožňuje súdne preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok týkajúcich sa definície hlavného predmetu zmluvy alebo, primeranosti medzi cenou a odmenou na jednej strane a službami či tovarmi poskytnutými v protihodnote na strane druhej, aj keď sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne.“*

*„Článok 2 ES, článok 3 ods. 1 písm. g) ES a článok 4 ods. 1 ES nebránia takému výkladu článku 4 ods. 2 a článku 8 smernice 93/13, podľa ktorého členské štáty môžu prijať vnútroštátnu právnu úpravu umožňujúcu súdne preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok týkajúcich sa definície hlavného predmetu zmluvy alebo primeranosti medzi cenou a odmenou na jednej strane a službami či tovarmi poskytnutými v protihodnote na strane druhej, aj keď sú tieto podmienky formulované jasne a zrozumiteľne.“*

*Odvolací súd z uvedených dôvodov rešpektujúc eurokonformný výklad smernice, podrobil súdnej kontrole aj rozhodcovskú doložku. Pritom tak, ako už vyššie uviedol, nepovažuje rozhodcovskú doložku spotrebiteľom za individuálne vyjednanú.*

*V tomto smere je odvolacia námietka oprávneného nedôvodná. Zo spisu totiž vyplýva, že rozhodcovská doložka je zakotvená vo Všeobecných poisťných podmienkach, a to v ich XV. časti. Osobitné vyjednanie sa má sledovať z pohľadu ochrany spotrebiteľa, to znamená, že spotrebiteľ si z určitých dôvodov osobitne vymieňuje nejakú klauzulu, lebo má preňho nejaký osobitný význam.*

*Spôsob, akým bola zmluva spotrebiteľovi - povinnej predložená, nie je o individuálne vyjednanom rozhodcovskom konaní, ale o nevhodnom predkladaní zmluvných podmienok, vo vzťahu ku ktorým oprávnený sledoval ich vylúčenie spod režimu súdnej kontroly tzv. neprijateľných zmluvných podmienok. Takýto postup dodávateľa predstavuje nekalú obchodnú praktiku (porov. § 8 ods. 4 neskôr prijatého zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa).*

*Inštitút individuálne dohodnutej podmienky je treba vykladať v súlade s cieľom smernice, podľa ktorej sa podmienka nepovažuje za individuálne dohodnutú, ak bola navrhnutá vopred a spotrebiteľ preto nebol schopný ovplyvniť podstatu podmienky v súvislosti s predbežne formulovanou štandardnou zmluvou (či. 3 ods. 2 smernice).*

*Odvolaací súd sa stotožňuje s odôvodnením rozhodnutia prvostupňového súdu, že v predmetnej zmluve ide o neprijateľnú rozhodcovskú doložku, podľa ktorej spotrebiteľ nemá na výber a je nútený podrobiť sa výlučne rozhodcovskému konaniu. Ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r/ OZ bolo do Občianskeho zákonníka zapracované až od 1. 1. 2008, t. j. po uzavretí zmluvy. Rozhodcovskú doložku dohodnutú za daných okolností však považuje odvolací súd za neprijateľnú zmluvnú podmienku podľa generálnej klauzuly upravenej v § 53 ods. 1 OZ (arg. slovo najmä v § 53 ods. 4 OZ). Rozhodcovská doložka spôsobuje značný nepomer v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa.*

*K odvolacej námietke oprávneného, že arbitrážny rozsudok sp. zn. 2C/1184/2009 splňa všetky podmienky jeho materiálnej vykonateľnosti, odvolací súd uvádza, že materiálna právoplatnosť je síce veľmi dôležitou vlastnosťou súdneho rozhodnutia, pretože súvisí s dôležitým princípom právnej istoty vyplývajúcim z právoplatne rozhodnutej veci (res iudicata), treba však povedať aj to, že sám zákon počíta s prelomením materiálnej právoplatnosti rozhodnutia štátneho orgánu. Zákonodarca výslovne upravil prelomenie materiálnej právoplatnosti rozhodcovského rozsudku v § 45 Zákona o rozhodcovskom konaní a aj v tejto otázke odvolací súd odkazuje na prvostupňové rozhodnutie.*

*Oprávnený v odvolaní ďalej vytkol, že exekučný súd nemôže vyhodnocovať zmluvné podmienky a vyjadril obavu z porušenia ústavných práv. K tejto odvolacej námietke už odvolací súd zaujal názor a judikatúra Súdneho dvora podporuje zakročenie súdu vrátane exekučného súdu proti neprijateľným podmienkam v spotrebiteľských zmluvách (ASTURCOM, OCEANO GRUPO EDITORIAL, MOSTAZA CLARO a iné). Proces pred rozhodcom je procesom súkromnoprávnym a neexistuje dôvod neaplikovať princípy súkromného práva,- ak zákon o rozhodcovskom konaní priamo ukladá súdu zastaviť exekučné konanie pre rozpor vymáhaného plnenia s dobrými mravmi (porov. IV. ÚS 5/2011, IV. ÚS 60/2011, uznesenie KS v Prešove vo veci 6CoE 60/2011).*

*Zákon explicitne nekonfrontuje navzájom inštitút dobrých mravov a inštitút neprijateľnej zmluvnej podmienky. Odvolací súd nezaznamenal ani v judikatúre*

*pomenovanie týchto inštitútov súkromného práva. Každopádne na to, aby sa skonštatovala blízkosť týchto inštitútov z hľadiska ich významu a zákonom sledovaného cieľa ratio legis, netreba použiť ani zložité výkladové metódy.*

*Pravidlá správania sa, ktoré sú v prevažnej miere v spoločnosti uznávané a tvoria základ fundamentálneho hodnotového poriadku, aj takto sa dajú definovať dobré mravy, ak tomuto kritériu zmluvná podmienka nevyhovuje, prieči sa dobrým mravom.*

*Nie každá zmluvná podmienka, ktorá vyvoláva nepomer v spotrebiteľskej zmluve v neprospech spotrebiteľa, je neprijateľná. Pokiaľ je však zmluvná podmienka až v hrubom nepomere v neprospech spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany v právnom vzťahu zo štandardnej spotrebiteľskej zmluvy, ktorý vzťah teória u prax navyše označujú za fakticky nerovný, nevyvážený, nemali by byť žiadne pochybnosti o tom, že takáto zmluvná podmienka sa prieči dobrým mravom. Zároveň týmto vzniká základ pre docielenie skutočnej rovnosti, pretože na absolútne neplatnú zmluvnú podmienku súd prihliadne aj bez návrhu a rovnako aj bez návrhu súd exekúciu zastaví o plnenie z takejto neprijateľnej zmluvnej podmienky. Ak by takouto neprijateľnou zmluvnou podmienkou bola samotná rozhodcovská doložka a dodávateľ ju použije, v takomto prípade ide o výkon práv v rozpore s dobrými mravmi (IV. ÚS 60/2011).*

*Prvostupňový súd sa s istotou a najmä presvedčivým spôsobom vyrovnal s otázkou rozhodcovskej doložky ako neprijateľnej podmienky a svoje rozhodnutie v tomto smere aj náležite zdôvodnil. Odvolací súd nenašiel žiadny relevantný dôvod na to, aby zvrátil judikovanie neprijateľnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu pre spotrebiteľa nevýhodnejších ustanovení procesného poriadku arbitra oproti pravidlám zakotveným v Občianskom súdnom poriadku, ktorý je viac v podvedomí bežných spotrebiteľov ako rokovací poriadok arbitrážneho súdu, najmä ak každý takýto súkromný súd má svoj vlastný rokovací poriadok.»*

Odôvodnenie uznesenia krajského súdu nemá v žiadnom prípade arbitrážny charakter. Ústavný súd tiež už judikoval, že judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (predtým Európskeho súdneho dvora) vychádza z predpokladu, že kontrolu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách má súd realizovať ex offio, pričom nevyhnutnosť tohto postupu je daná povahou a významom verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana

spotrebiteľa (II. ÚS 235/2012). Skutočnosť, že sťažovateľka sa s takýmto prístupom a z neho plynúcim právnym názorom krajského súdu vysloveným v odvolacom konaní nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

### **3. K namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu a jeho uznesením**

Proti označenému rozhodnutiu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie najvyššiemu súdu, ktorý o ňom rozhodol tak, že ho odmietol ako neprípustné.

Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

Ústavný súd však preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým dovolanie odmietol ako neprípustné, a nezistil pritom žiadnu skutočnosť signalizujúcu svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone. Podľa názoru ústavného súdu

napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a jeho odôvodnenie je určité a zrozumiteľné, bez vnútorných rozporov, zaujíma stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní, nie je neodôvodnené alebo arbitrárne, a preto ani z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, čo by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody sťažovateľky. V zmysle svojej judikatúry ústavný súd považuje za protiústavné a arbitrárne iba tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo však nie je tento prípad.

K zásadnej námietke sťažovateľky týkajúcej sa odňatiu možnosti konať pred súdom, ako k jednému z dôvodov prípustnosti dovolania z dôvodu nenariadenia pojednávania pred okresným súdom, prekvapivosti posúdenia exekučného titulu okresným súdom na základe ex officio dokazovania v jej neprítomnosti bez možnosti vyjadriť sa k takémuto právnomu posúdeniu veci pred rozhodnutím okresného súdu, je potrebné uviesť, že ústavný súd vzhľadom na závažnosť tejto námietky a nejednotnosť argumentácie jednotlivých senátov pri právnom posúdení v obdobných prerokovaných a rozhodnutých veciach pristúpil k zjednoteniu odchylných právnych názorov a prijal stanovisko sp. zn. PLz. ÚS 1/2014 zo 7. mája 2014 v pléne, ktorým v zmysle § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde je ústavný súd pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazaný.

Pri preskúvaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 Exekučného poriadku) sa môžu primerane uplatniť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie. Ak exekučný súd pri preskúvaní žiadosti exekútora na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie vychádza aj z iných listín (či iných dôkazov) než tých, ktoré sú výslovne uvedené v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia), a na tomto základe posúdi exekučný titul v neprospech oprávneného, je povinný dať mu možnosť vyjadriť sa k podkladom svojho preskúmania; ak tak exekučný súd neurobí, zakladá jeho rozhodnutie dôvod na vyslovenie porušenia základného práva oprávneného vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pre ústavnú konformnosť

konania ako celku postačuje, ak je oprávnenému táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní (PLz. ÚS 1/2014).

Vychádzajúc z prijatého stanoviska pléna je nutné konštatovať, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je v súlade s materiálnymi limitmi označených práv. V posudzovanej veci nedošlo k odňatiu možnosti konať pred súdom z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, pretože aj keď okresný súd v označených veciach nenariadil pojednávanie pre účely vykonávania dokazovania, sťažovateľka po oboznámení sa s výsledkami ex offio šetrenia a právneho posúdenia v napadnutom uznesení okresného súdu mala možnosť sa k záverom okresného súdu vyjadriť v odvolacom konaní, čo aj využila, čím došlo k naplneniu namietanej zásady, a teda konanie ako celok (základné a odvolacie) nebolo poznačené tvrdenou vadou (odňatia možnosti konať pred súdom), ktorá by bola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania ako takého. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia teda dospel k prijateľnému právnemu záveru o neexistencii väd zakladajúcich prípustnosť dovolania, ktoré aj primeraným spôsobom odôvodnil.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa osobitosti aplikácie právnych noriem Európskej únie v prípadoch poisťných zmlúv v spojitosti s posudzovaním rozhodcovskej doložky obsiahnutej v poisťnej zmluve, ktorá spočíva na tvrdení, že dohoda o rozhodcovskom konaní tvorí súčasť výpočtu poisťného rizika a zodpovednosti poisťovateľa, preto nepodlieha súdnemu prieskumu z hľadiska cieľov smernice č. 93/13/EHS, je táto argumentácia sporná a aj protirečivá v tom smere, že na jednej strane sťažovateľka tvrdí, že poisťné riziko je viazané, resp. ráta s riešením sporov v rozhodcovskom konaní, na strane druhej pred všeobecnými súdmi sťažovateľka prezentovala názor o prijateľnosti takejto rozhodcovskej doložky s argumentáciou, že spotrebiteľ mal možnosť nebyť ňou viazaný. Napriek uvedenému ústavný súd vzhľadom na použitie tejto argumentácie až v konaní pred ústavným súdom konštatuje, že nemohol na ňu prihliadať, pretože ako už bolo uvedené, princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu v tom bráni.

S ohľadom na tieto skutočnosti ústavný súd preto rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažnosti v tejto časti ako zjavne neopodstatnenej.

**4. K namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 1 dodatkového protokolu postupom najvyššieho súdu a jeho uznesením a postupom krajského súdu a jeho uznesením**

Čo sa týka namietaného porušenia ďalších práv sťažovateľky, teda základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu, ústavný súd po preskúmaní uznesenia krajského súdu a uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že z ich odôvodnenia nemožno vyvodit' nič, čo by signalizovalo, že by mohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do týchto práv sťažovateľky, keďže krajský súd, ako aj najvyšší súd v posudzovanom prípade ústavne konformným spôsobom interpretoval a aplikoval príslušné právne normy. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným uznesením krajského súdu, ako aj namietaným uznesením najvyššieho súdu a základným právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, ako aj právom podľa čl. 1 dodatkového protokolu neexistuje taká príčinná súvislosť, ktorá by zakladala možnosť vysloviť porušenie týchto práv po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, v dôsledku čoho pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľky zohľadňujúc aj skutočnosť, že sťažovateľka porušenie týchto práv žiadnym spôsobom neodôvodnila, aj v tejto jej časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky na ochranu ústavnosti nezaoberal.

K tomuto rozhodnutiu sa podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripája odlišné stanovisko sudcu Milana Ľalíka.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2014